

Geschiedenis:

Beurskrach en politieke instabiliteit

Weimar Republiek: 1919-1933

De beurskrach in New York van 1929 maakte op abrupte wijze een einde aan de 'bloei' van de Republiek van Weimar. Tijdens de verkiezingen van 1930 werd duidelijk dat twee anti-republikeinse partijen konden profiteren van de mondiale crisis: de communistische KPD en de NSDAP van Hitler.

Op 24 oktober 1929 ging de beurs in New York op ongekende wijze onderuit. Na deze zwarte donderdag volgde een wereldwijde economische crisis. Duitsland werd extreem hard getroffen omdat de vele leningen die in Amerika waren afgesloten nu moesten worden terugbetaald. Het percentage werklozen steeg binnen één jaar van 9 naar 16 procent. Talloze banken en bedrijven gingen failliet en de industriële productie stortte in. De Republiek van Weimar werd aan het wankelen gebracht door de economische rampspoed.

Tijdens de verkiezingen van 1930 werd duidelijk dat twee antirepublikeinse partijen konden profiteren van de crisis: de communistische KPD en de NSDAP van Hitler. De KPD klom van 54 naar 77 zetels. De NSDAP werd van een onbetekenende splinterpartij - 12 zetels in 1928 - opeens de tweede partij van Duitsland met 107 zetels. Naast de economische crisis waren Hitlers redenaarstalent en de vlijmscherpe propaganda van de NSDAP de belangrijkste oorzaken van dit succes.

De Republiek van Weimar kraakte in haar voegen: terwijl veel problemen onoplosbaar leken bleef de politiek verdeeld. Meerderheidscoalities waren onmogelijk geworden na de electorale aardverschuiving van 1930. Het politieke gewicht verplaatste zich tussen 1930 en 1932 van de partijen en het parlement naar president Von Hindenburg en zijn rechts-conservatieve adviseurs. De president kon met behulp van artikel 48 van de grondwet min of meer alleen regeren, omdat hij de bevoegdheid had zelf de kanselier aan te wijzen en ook nog eens noodverordeningen uit te vaardigen. In 1930 benoemde hij Heinrich von Brüning, een autoritaire katholiek, tot kanselier. Er werd tot 1932 vooral met decreten geregeerd, vaak met gedoogsteun van de SPD.

Het parlement was versplinterd geraakt door de vele kleine partijen: er waren in 1930 acht partijen met minder dan twintig zetels, die samen bijna 20 procent van de stemmen hadden gekregen. Het straatbeeld werd steeds vaker bepaald door

straatgevechten tussen communisten en nationaal-socialisten en ook de aanhoudende economische malaise liet haar sporen na.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/naslagwerk/54/beurskrach-en-politieke-instabiliteit>